

Lärarhandledning

Flora Wolf och Järnklockorna
Författare: Linn Åslund
Illustratör: Rebecka Helmersson

Rekommenderas för åk 1 – 3

En handledning av Malin Wedsberg

Introduktion

I den här lärarhandledningen hittar du vägledning och tips kring hur du kan arbeta med *Flora Wolf och Järnklockorna* före, under och efter läsning. Handledningen innehåller övningar som ska hjälpa dig att få dina elever att utveckla sin läsförståelse, och därmed sin läslust, genom att arbeta med ordförståelse, träna på att använda läsförståelsestrategier och att göra textkopplingar.

Läsförståelse

Exempel på läsförståelsestrategier kan vara att förutspå handlingen, utreda nya ord och uttryck, ställa frågor till texten, klargöra otydligheter och sammanfatta textinnehåll. Men kom ihåg, det är textens innehåll som är det viktiga, inte själva strategin. Fokus ska ligga på textens innehåll. Textkopplingar är också ett utvecklande arbetssätt för att göra texten tydlig för eleverna. Under läsningen stannar man upp och jämför texten med andra liknande texter – *text till text-koppling*, jämför texten med egna erfarenheter – *text till mig själv-koppling*, jämför texten med världen utanför – *text till världen-koppling*.

Det är du som pedagog som introducerar och modellerar. Ett exempel på att modellera kan vara att ”tänka högt”, att berätta för eleverna hur Du tänker och känner när ni läser en text. Lärare och klass har en dialog om textens innehåll. Textsamtal ska vara strukturerade och tydliga, alla ska kunna delta på sin nivå.

Läs högt och läs i par, diskutera och reflektera tillsammans! Vikten av gemensam läsning och högläsning kan inte nog betonas. Genom de gemensamma läsoplevelsorna får eleverna verktyg som de sedan kan använda i det egna läsandet.

Alla övningar i handledningen delas in i vad man kan göra före läsningen, under läsningen och efter läsningen. Läsförståelsefrågorna är indelade i:
På raderna – svaret står i texten.

Mellan raderna – här handlar det om att kunna dra egna slutsatser och

läsa ”mellan raderna”.

Bortom raderna – här tänker man själv vidare och reflekterar över texten.

Läsförståelseövningar hittar du under varje kapitel.

Före läsningen

- Titta tillsammans på bokens omslag. Titta på bilden, läs titeln. Vad tror ni boken kommer att handla om? Be eleverna att motivera sina svar, t. ex. genom att du modellerar och motiverar varför du tycker och tror så eller så eller fråga ”Varför tror du det?” ”Hur tänker du nu?”
- Vad berättar titeln? Vem handlar boken om? Vad kan ”järnklockorna” vara för något/eller några?
- På omslaget står det två namn: Linn Åslund och Rebecka Helmersson. Varför står de namnen här? Vilka är de? Mer info om Linn och Rebecka hittar du på <http://www.rabensjogren.se/forfattare/Forfattare/> och <http://www.rabensjogren.se/forfattare/Illustrator/>
- Förbered läsningen inför varje kapitel genom att gå igenom svåra ord och uttryck – se nedan under respektive titel. Men tänk också på att vissa ord förklaras bäst i sitt sammanhang och kan vara bättre att ta upp UNDER läsningen.

Under läsningen

- Gör textkopplingar. Vid högläsning, stanna upp vid lämpliga tillfällen och gör kopplingar till:
 - Andra texter: t. ex: Påminner det här om något annat vi läst? Äventyrsberättelser i andra världar?
 - Elevernas egna erfarenheter: Flora bor i Kitteln som är en förort. Hur bor du? Vad är skillnaden mellan förort, stad och landet?
 - Världen utanför: Vad får berättelsen oss att tänka på om världen utanför? Vad skiljer vår värld och vår tid från Floras? Vad finns det för likheter?

Läser barnen självständigt, arbeta på samma sätt och diskutera t. ex. efter varje kapitel eller ett stycke i kapitlet som du förutbestämt.

- Be eleverna stanna upp i sin läsning om det är något de inte förstår och fråga dig eller en kompis.
- Be eleverna ringa in (alternativt skriva dem eller räkna upp handen för att fråga) ord som är svåra att läsa eller förstå och diskutera dem allt eftersom.
- Be eleverna att pröva läsa om en mening eller ett stycke de inte förstod.
- Titta på bilderna! Här finns mycket att stanna upp, titta på och fundera över. Ställ frågor om sånt som bara finns i bilderna, se nedan under läsförståelsefrågor.

Efter läsningen

- Låt eleverna svara på läsförståelsefrågorna, se nedan. Låt dem formulera egna frågor. Diskutera frågor och svar tillsammans. Många av de öppna frågorna har inga givna svar utan finns där för att väcka tankar och göra reflektioner ihop i klassen och leder också till fortsatta diskussioner. Vid de frågor som passar extra bra att samtala kring och diskutera finns en **röd textrad**.
- Låt eleverna sammanfatta texten. Prata tillsammans om hur den började, vad som hände sedan och hur den slutade. Detta kan vara ett enskilt kapitel, men även hela boken när ni läst klart. Boken slutar med en riktig cliffhanger – vad tror ni kommer att hända? Vad har hänt Nike? Kommer hon att komma hem?

Berättelsen

Flora Wolf och Järnklockorna handlar om den föräldralösa flickan Flora Wolf. Hon har ensam ansvaret för att ta hand om sin lillebror Flipper när deras storsyster Nike är ute på kungens luftskepp Polaris. Men Nike har inte hörts av på flera månader och inte skickat hem pengar till hyran. Hyresvärden Haspen hotar med att ta Flipper som pant och låta honom jobba som eldare. Flora måste hitta ett sätt att få ihop pengarna, men det är inte så lätt. Allt hon kan är att dyrka upp lås, men eftersom hon inte tillhör läsmästarnas skrå, är det absolut förbjudet.

Flora är kortväxt, men det tas aldrig upp i berättelsen utan går bara att läsa mellan raderna och se i vissa illustrationer. Det är inte heller tanken att det ska vara viktigt. Det är Floras person, utveckling och karaktär som är betydelsefulla. Om eleverna frågar, så tar ni självklart upp det.

Svåra ord och uttryck

Kapitel 1, I knipa – tak över huvudet, ängsligt, godsvagn, tappa tålamodet, kräva oss på pengar, maskinist, luftskepp, handelsskepp, ombord, kapa, låsmästare, skråmästare, händig, dyrka upp, dyrkar, knippa, tornade upp sig, pant, eldare, översittare, avsett för, hoppfull, husera, trubbel, trimma, pansar

Kapitel 2, Pandoralåset – lärlingar, skrå, ekade metalliskt mellan husvägarna, emblem, kugghjul, fäktmästare, ertappa, avsätta, utesluten, förrädare

Kapitel 3, Överfallet – törnade in i något, gränd, vädjande, urtavla, symbol, slå i mig, hospital, bryskt, gav mig i kast

Kapitel 4, Järnklockorna – avtecknade sig, en kall ilning, klonkande, omtumlande, invigda, skeptiskt, bemästrate, bär skulden, i gengäld

Kapitel 5, Inkräktare – definitivt, nära ögat, kröka ett hår, slöt ögonen, inkräktare, befinna sig, kloak

Kapitel 6, Uppdraget – bet ihop, menande, fäktmästare, förlora ansiktet, sköt bort tankarna

Kapitel 7, Murbräckan – försäkra oss om, tradition, vinsch, hundskall

Kapitel 8, Kloakrensare – hangar, hugga till i bröstet, gormade, påfrestande, impuls, ihållande, gastar, spela bort hus och hem

Kapitel 9, Fäktmästaren – vaksamt, reslig, hala, gick ner på knä, sovit som en stock

Kapitel 10, Breven – missnöjd, lättnad, sköt undan tanken, bävade inför, kodspråk

Läsförståelsefrågor

Kapitel 1, *I knipa*

Varför är Flora i knipa? (på raderna)

Vem är Haspen och varför ska han ha pengar av Flora? (på raderna)

Flora har ansvar för att hand om sin lillebror, fast hon bara är 10 år. Tycker du att det känns rätt? Finns det barn i världen som lever som Flora och Flipper och inte har några vuxna som tar hand om dem? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

Varför vill inte Flora tänka på vad som kan ha hänt Nike? (mellan raderna)

Vad planerar Haspen att göra med Flipper om inte Flora kan betala hyran? (på raderna)

Flora tycker att Haspen är en översittare. Vad är det? Hur är man då? (bortom raderna)

Vad handlar sagan om Järnklockorna om? (på raderna)

Varför är det en mur byggd runt staden? (mellan raderna)

Titta på bilden s. 12. Vem föreställer den? Vad får man för känsla av personen på bilden? Är hen glad/ledsen/arg/nöjd ... Var befinner sig personen och hur ser man det?

Kapitel 2, *Pandoralåset*

Varför tycker Flora om att Hermes inte behandlar henne som yngre än vad hon är? (mellan raderna)

Hur kommer det sig att Flora inte kan få jobb hos Hermes? (på raderna)

Varför är Flora glad över att kungen inte hörde när hon sa att Hermes borde strunta i vad kungen vill? (mellan raderna)

Flora är trött på alla vuxna som låter kungen bestämma. Hon tror att om tillräckligt många vuxna vägrar att lyda kungen och skråna kommer de bli tvungna att ändra sig. Vad tror du? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

Vad är det för speciellt med pandoralås? (på raderna)

Varför går Flora till postkontoret trots att hon känner sig ganska säker på

att hon inte fått något brev från Nike? (mellan raderna)

Titta på bilden på s. 27. Hur känner sig Flora här? Vad kan kvinnorna bakom henne och stå och tänka på? Och – vad kan det vara det figur som tittar fram bakom dem?

Kapitel 3, Överfallet

Hur upptäcker Flora att det kommit post från luftskeppet Polaris? (på raderna)

Hur förstår Flora att flickan inte är från Kitteln? (mellan raderna)

Kan men verkligen se på människor varifrån de kommer? (bortom raderna)

Diskutera tillsammans.

Flora går med på att hjälpa flickan, trots att allting inom henne skriker att hon borde ta sig därifrån. Har du haft såna ”dubbla känslor” inom dig?

Hur kändes det? (bortom raderna)

Varför bestämmer sig Flora för att inte berätta för Flipper vad som hänt? (på raderna)

Trots att Flora anar fara ger hon sig iväg för att träffa den mystiska flickan. Flora känner att hon inte har något att förlora. Hur tänker hon här? (mellan raderna)

Vem tror du att den mystiska flickan är? Är hon ond eller god? Varför tror du så? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

Kapitel 4, Järnklockorna

Varför tycker inte Flora om att besöka hospitalets tunnelbanestation mitt i natten? (mellan raderna)

Vad säger Nikes röst i Floras huvud? (mellan raderna)

Varför gör inte Flora som Nike sagt? (mellan raderna)

Vilka är tunneldrullarna? (på raderna)

Vem är Rättbaronen? Varför blir Flora besviken när hon träffar honom? (på raderna)

Varför ska man inte visa sig svag eller osäker inför Rättbaronen? (mellan raderna)

Vad är det som gör att Flora tackar ja till förslaget att hjälpa Järnklockorna? (mellan raderna)

Titta på bilden på s. 38. Föreställ dig att det är du som står utanför tunn-larna. Hur känns det? Hur ser det ut? Hur luktar det?

Kapitel 5, Inkräktare

Varför är det så många vakter ute i gränderna? Vad letar de efter? (mellan raderna)

När flickan avslöjar vem hon är känns det självklart för Flora att det är prinsessan Alexa. Varför då? (på raderna)

När Alexas röst beskrivs som ”en blandning av benhård vilja och iskall skräck”, hur kan den låta då? **Diskutera tillsammans och prova säga samma sak men med olika röstlägen**

Varför tror du att Alexa vill att just Flora ska hjälpa henne? (mellan raderna)

Titta på bilden på s. 55. Beskriv Alexas rum. Bilden är i svartvitt, men tänk dig rummet i färg. Vilka färger har allting i rummet?

Kapitel 6, Uppdraget

Prinsessan Alexa biter ihop istället för att börja gråta när hon berättar om sitt uppdrag att befria fäktmästare Vrede. Varför gör hon det? (mellan raderna)

Har du varit med om att du velat gråta, men bitit ihop? Varför kan man reagera så? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

Alexa säger till Flora att ”när du ser mig, ser du bara en prinsessa, du ser inte personen Alexa”. Vad menar hon med det? (mellan raderna) **Diskutera tillsammans.**

Vad är ”arbetsskolorna” för något? Vilka barn går där? (på raderna)

Varför tror du att Toni tar på sig skulden för vad Alexa sagt? (mellan raderna)

Varför tycker inte Alexa att hennes pappa bör vara kung? (på raderna)

Kapitel 7, Murbräckan

Då Alexa är uppretad låter hennes röst sträng och iskall, hon säger ”Men vad gör ni då här hos mig. Här finns ingen!”. Hur låter den då tror du? Diskutera tillsammans och prova att säga samma sak men med olika röstlägen, jämför med fråga 3 i kapitel 5.

Varför kommer allt vara förlorat om Murbräckan hittar Flora i skåpet? (mellan raderna)

Varför är det så bråttom att rädda fäktmästare Vrede? (på raderna)

Hur kommer det sig att Rättbaronen blivit en Järnklocka? (på raderna)

Hur lyckas Alexa och Flora ta sig ut ur slottet utan att någon märker det? (på raderna)

Fäktmästare Vrede vill bryta traditionen att alla skräpmästare ska vara Järnklockor. Varför vill hon det? (mellan raderna)

Kapitel 8, Kloakrensare

Vad heter Alexas luftskepp? (på raderna)

Hur förstår Flora att det var Alexa som köpte det lilla luftskeppet av henne? (på raderna)

Varför är maskerna som kloakrensarna bär en så bra förklädnad? (på raderna)

Vad menar Flora med att kloakrensarna nästan är osynliga, fast de finns överallt i staden? (mellan raderna)

Hur kan Flora veta hur man startar en turbo? (på raderna)

Varför är spelet metzas okänt i Kitteln? (på raderna)

Har du spelat något spel – kan också vara ett datorspel – och haft svårt för att sluta spela? Varför kan det vara skadligt att spela för länge och för mycket? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

Kapitlets sista mening ”Med sju pandoralås” avslöjar varför Alexa behöver

Flora för att rädda fåktmästare Vrede. Vad är det som Flora ska göra för att hjälpa Alexa? (mellan raderna)

Titta på bilden på s. 83. Beskriv hur tunneldrullaren ser ut. Påminner den om något eller några andra djur du känner till?

Kapitel 9, Fåktmästaren

För att koncentrera sig på att öppna det första låset försöker Flora ”tänka bort allt runtomkring”. Hur gör man då? Har du varit med om en liknande situation när du bara försökt tänka på en enda sak? (bortom raderna)
Flora tycker att fåktmästare Vrede är reslig, rakryggad och utstrålar styrka. Hur är man då? Hur ser man ut? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**
Hur lyckas Flora, Alexa och fåktmästare Vrede få bort gallergrinden och fly? (på raderna)

Varför läser Flora gallergrinden igen när hon, Alexa och fåktmästare Vrede smitit under den? (mellan raderna)

Hur räddar tunneldrullaren Flora, Alexa och fåktmästare Vrede? (på raderna)

Hur kommer det sig att Flora känner extra tacksamhet till Nike när Flora och Alexa flyr iväg på turbon? (mellan raderna)

Varför är det viktigt att Alexa ser till att ingen upptäcker hennes bitmärken på benet? (mellan raderna)

Hur får Flora veta att Hermes är en Järnklocka? (på raderna)

Kapitel 10, Breven

Varför berättar inte Flora för Flipper vad hon varit med om och att hon vet hur pengarna hamnat på deras köksbord? (på raderna)

Hur kommer det sig att Haspen ser missnöjd ut när han får sina pengar, borde han inte vara nöjd? (mellan raderna)

Varför får Flora känslan av att det är något som inte stämmer när hon först läser Nikes brev? (på raderna)

Hur kan man förstå att det som står i en text, t. ex i ett brev, inte stämmer? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

Hur kommer Flora förbi Murbräckan och pansarhundarna och in i staden? (på raderna)

Vad är polidori? (på raderna)

Känner du till något kodspråk (kanske har du läst om något eller sett en film)? När kan det vara bra att kunna ett kodspråk? (bortom raderna)

Vad tror du händer sen? Kommer Flora och Flipper någonsin få träffa Nike igen?

Titta på bilden på s. 100. Hur ser du på Floras, Flippers och Haspens ansiktsuttryck hur de känner? Hur kan man beskriva dem?

Bilduppgifter

- Titta tillsammans på bilden på s. 22 som visar Hermes skyltfönster med alla lås.

Låt eleverna skapa och rita egna lås. Berätta för dem att låsen kan se ut hur som helst; stora eller små, runda eller fyrkantiga, som en sak eller en frukt ...

Under bilden kan eleverna skriva var de ska ha sitt lås någonstans (om det inte är hemligt förstås).

- I kapitel 3 visar Alexa (som läsaren inte ännu vet är Alexa) sin tatuering för Flora. Den föreställer en urtavla som är Järnklockornas symbol. Eleverna kan hitta på egna symboler och rita och måla. Det kan vara en symbol för skolan, klassen eller fotbollslaget. Men det kan också vara en symbol för något påhittat.
- Titta tillsammans på bilden på s. 55. Flora har aldrig sett ett så stort rum. Låt barnen fantisera kring sitt drömrum och rita det.
- Det finns ingen illustration i boken som visar luftskeppet Polaris. Eleverna kan fritt fantisera kring hur det kan se ut och rita och måla det.

Vad är ett skrå?

I Sverige hade vi skrån för flera hundra år sen, på medeltiden. Ett skrå var en sorts förening. Hantverkarna, som skomakare, krukmakare och smeder, höll ihop i olika skrån. Smedens skrå bestämde hur många smeder det fick finnas i staden. Blev de för många fanns det inte arbete åt alla.

Skråmästarna hade lärlingar som lärde sig yrket genom att praktisera.

En lärling fick inget betalt, lönen var mat och en sovplats. När lärlingen jobbat ett tag hos mästaren blev hen gesäll och fick lön. Efter ännu ett tag gjorde gesällen ett mästarprov. Skomakargesällen skulle till exempel tillverka ett par fina skor. Om skorna godkändes av skomakarskrået i staden blev gesällen själv mästare.

Vad är ett luftskepp?

Ett luftskepp är en luftfarkost som är lättare än luft! Hur går det till?

Till skillnad från flygplan och helikoptrar drivs ett luftskepp inte av motorer. Det väger mindre än den luftmassa som luftskeppets kropp pressar undan. Det här gör att stora luftskepp väger mindre än luft och alltså flyger utan att det kräver någon tillförd energi. För att få ett luftskepp att väga mindre än luft, fyller man det med gas. Luftskepp är oftast gjorda av ett metallskelett och har ett yttre gastätt hölje som gör att gasen stannar kvar i skeppet.

Förr i tiden användes luftskepp till att köra passagerare och i krig. Idag används de till exempel till att göra reklam. Det passar bra eftersom skeppen är stora och många ser dem på himlen